

17. marts 2009

Fattigdomsproblemet vokser:

Markant flere fattige siden 2001

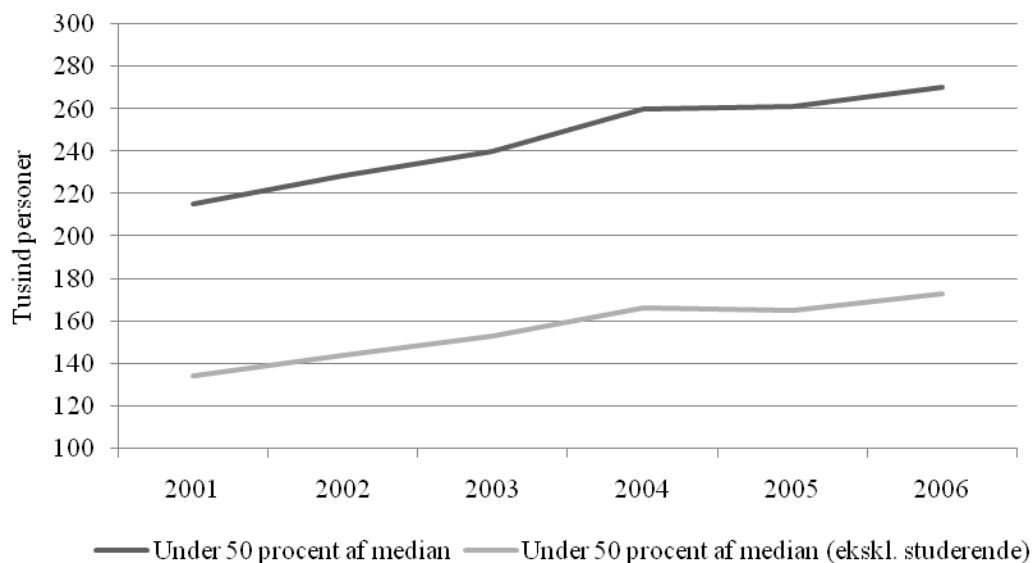
Antallet af fattige i Danmark har gennem flere år været stigende, og stadig flere danskere hænger fast i fattigdom. Fra 2001 og frem er antallet af fattige danskere steget med mere end 55.000 personer, hvilket svarer til en stigning på 26 procent. Samtidig udgør den længerevarende fattigdom en stadig større andel af den samlede fattigdom. Ud af de 270.000 personer, der lever i fattigdom i Danmark, har omkring hver fjerde levet i fattigdom i mindst tre år i træk. Fattigdom udgør i det lys et stadigt større samfundsproblem i Danmark.

Antallet af fattige er igen stigende

Danmark har ikke nogen officiel fattigdomsgrænse. Det er derfor ikke oplagt, hvilken fattigdomsdefinition man bør anvende ved opgørelser af fattigdom. En hyppigt anvendt metode er at definere fattige som personer, der har en indkomst, der er under halvdelen af den typiske indkomst (medianindkomsten). Denne definition anvendes f.eks. af OECD og er også benyttet af de økonomiske vismænd.

Udviklingen i antallet af fattige i Danmark fra 2001 og frem er vist i figur 1.

Figur 1. Udviklingen i antal fattige fra 2001 til 2006

Kilde: AE på baggrund af lovmodellens datagrundlag

Som figur 1 viser, er antallet af danskere, der lever i fattigdom, siden 2001 steget med mere end 55.000 personer, så der i 2006 var 271.000 fattige danskere. Dette svarer til en stigning på 26 procent. Det betyder, at antallet af fattige i gennemsnit er steget med 11.000 personer årligt siden 2001.

Alene fra 2003 til 2004 steg antallet af fattige med knap 20.000 personer svarende til omkring 8 procent. Den relativt store stigning skal blandt andet ses i sammenhæng med, at der i 2003 blev indført et kontanthjælpsloft, der forringede kontanthjælpsmodtageres økonomiske vilkår.

Det kan diskuteres, hvorvidt studerende skal medtages i opgørelsen af fattige, da der reelt er tale om en selvvalgt situation. En lav indkomst under uddannelsesforløbet kan ses som en god investering for den enkelte, der normalt kan forvente en høj indkomst efter endt uddannelse. Ved at udelade familier hvori mindst én forsørger er studerende, reduceres antallet af fattige i 2006 til knap 173.000 personer. Fra 2001 til 2006 steg antallet af fattige eksklusiv studerende med knap 40.000 personer, svarende til en stigning på lige under 30 procent.

Der er i beregningerne benyttet husstandsækvivalerede indkomster, der tager højde for stordriftsfordele, såsom kun én husleje og lignende forhold. Tanken er, at man med flere personer i en familie kan opnå et givent velstandsniveau for færre kroner. Fattigdomsgrænsen vil derfor afhænge af antallet af personer, der er i familien.

For en familie bestående af én person var fattigdomsgrænsen på lige over 98.000 kroner i 2006 (2009-priser). For en familie på to personer lå fattigdomsgrænsen på godt 74.000 kr. pr. person, svarende til et samlet disponibelt beløb i familien på over 148.000 kr.

Flere hænger fast i fattigdom

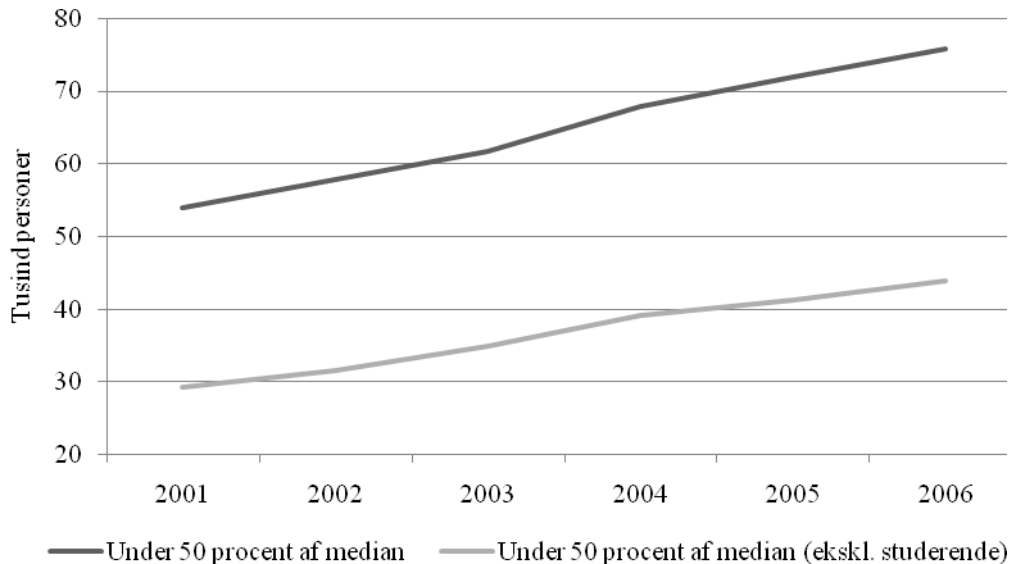
Der er en forholdsvis stor indkomstmobilitet i Danmark. Det betyder, at det ikke nødvendigvis er de samme personer, der befinder sig i gruppen af fattige år efter år. Men på trods af den generelt høje indkomstmobilitet er der et stadig større antal personer, der lever i fattigdom i lang tid.

Hvis familier, hvor mindst en forsørger var studerende, ikke medtages, var der i 2006 godt 43.000 danskere, der havde levet i relativ fattigdom i tre eller flere år i træk. Det svarer til, at omkring en fjerdedel af de fattige i 2006 har været fattige i mindst tre år.

Som det fremgår af figur 2, er antallet af personer, der lever i længerevarende fattigdom, steget med omkring 15.000 personer fra 2001 til 2006, svarende til en stigning i omegnen af 50 procent. Hvis man medtager studerende i antallet af længere-

varende fattige, er tallet noget højere. Således var der i 2006 knap 76.000 personer, der havde været ramt af fattigdom i mindst 3 år i træk.

Figur 2. Antal personer, der har været fattige i mindst tre sammenhængende år

Kilde: AE på baggrund af lovmodellens datagrundlag

Den længerevarende fattigdom udgør en stadig større andel af den samlede fattigdom i Danmark. I 2001 var det 21,4 procent af de fattige, som havde været fattige i tre sammenhængende år, mens denne andel var steget til 25,0 procent i 2006. Udviklingen i den længerevarende fattigdom afspejler en klar tendens til, at fattigdomsproblemet i Danmark er stigende.

Behov for en officiel fattigdomsgrænse

Ved at opgøre fattigdom i forhold til medianindkomsten i samfundet – som anvendes i denne analyse - fås et relativt mål. Et kritikpunkt af denne opgørelsesmetode er, at en persons forbrugsmuligheder jo ikke forringes, fordi andre i samfundet bliver rigere. Dette kritikpunkt er i og for sig berettiget, hvis man opfatter fattigdom som en absolut størrelse – dvs. at personer kun betegnes som fattige, hvis de ikke har mulighed for at købe en nærmere bestemt mængde af nødvendige basisvarer, og dette minimumsforbrug er det samme over tid.

På den anden side kan det fremføres, at fattigdom i et rigt samfund som det danske bedst belyses med et relativt mål, fordi alle danskere har adgang til helt grundlæggende ting som mad, bolig, tøj mv. For børn viser fattigdommen sig f.eks. ved, at der er børn, som ikke har mulighed for at deltage i fritidsaktiviteter på lige fod med kammeraterne, og ikke har samme adgang til ”normale” materielle goder som sine klassekammerater – og det er jo netop en relativ betragtning.

Som eksempler herpå kan man nævne børns adgang til computer og internettet. I en global kontekst giver det ikke mening at betragte børns manglende adgang til computer og internet som et fattigdomstegn, men i et rigt samfund som det danske, hvor det er blevet standard, at børnefamilier har adgang til computer og internet, kan det godt opfattes som et fattigdomstegn, når nogle børn ikke har samme muligheder på grund af dårlig økonomi i familien.

Analysen viser, at fattigdom udgør et stadigt større samfundsproblem i Danmark. En officiel fattigdomsgrænse i Danmark vil være første skridt på vejen til at erkende det stigende problem og være med til at skabe enighed om problemets omfang. Den næste udfordring er at finde de initiativer, der skal sættes ind overfor problemet. Selvom Danmark er et rigt land, hvor mange ikke mangler basale fornødenheder, er det afgørende, at den voksende fattigdom bremses.

Boks 1. Sådan opgøres fattigdom i analysen

Fattige er defineret som antallet af personer, der har en indkomst, som er mindre end halvdelen af medianindkomsten. Medianindkomsten er den midterste indkomst i indkomstfordelingen. Det vil sige, at der er nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er højere end medianindkomsten og nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er lavere end medianindkomsten.

Datagrundlaget for analysen er modelbefolkningerne i lovmodellen. Der benyttes den husstandsækvivalerede disponible indkomst, det vil sige indkomsten efter skat korregeret for stordriftsfordele i familier med flere familiemedlemmer. Dette er det samme indkomstbegreb, som Finansministeriet benytter i forbindelse med indkomstanalyser.

I analyserne hvor studerende er udeladt, er hele familien fjernet, hvis mindst én forsørger i en familie er studerende. En familie er her defineret ud fra Danmarks Statistiks D-familietype. En ulempe ved denne opgørelsesmetode er, at børn af studerende ikke kan være fattige. Antallet af fattige børn vil således være lavere i denne opgørelse end i opgørelsen inklusive studerende.

Det skal bemærkes, at vi tidligere i publikationen *Fordeling og Levevilkår* har benyttet en anden metode til at fjerne de studerende. Det betyder, at antallet af fattige eksklusive studerende adskiller sig fra tidligere opgørelser.